

Gentrificatiemachine of verbindingsmiddel?

Broedplaatsen worden soms gezien als een voorbode voor gentrificatie.¹ Een proces dat de omgeving op langere termijn uit elkaar drijft. Ook wordt het gezien als een plaats waar men door middel van cultuur verbonden wordt. Dat lijkt wat tegenstrijdig. Zorgt de broedplaats voor meer verbinding, of is het vooral een gentrificatiemachine die voor meer verdeeldheid zorgt?

Massih Hutak, columnist voor Het Parool, denkt vooral het laatste. In zijn column van 5 november 2020 noemt hij een aantal oorzaken voor die verdeeldheid.² Hij stelt dat in Amsterdam sommige broedplaatsen gevuld worden door kunstenaars die niet uit de omgeving komen. Hun achtergronden zijn niet representatief voor de bewonerssamenstelling in de wijken waar de broedplaatsen gevestigd zijn. De lokale kunstenaar moet ruimte maken voor artiesten van buitenaf. Net als bij gentrificatie, is er voor de mensen uit de omgeving weinig plek meer. Daarom roept hij op tot het voorrang geven aan kunstenaars uit eigen omgeving.

Het kan ook anders. Sinds het begin van de 20e eeuw wordt een bijzonder gebouw in Katendrecht (Rotterdam) gebruikt als ontmoetingsplaats. In 'Het Verhalenhuis Belvédère' worden mensen van diverse afkomsten en achtergronden met elkaar in contact gebracht. Dit wordt gedaan door de verhalen van haar bewoners te vertellen in combinatie met muziektredens, gezamenlijke maaltijden of theatervoorstellingen. "Hier benaderen wij juist de gewone bewoner voor. Mensen die denken dat ze niks te vertellen hebben, komen dan tot de conclusie dat zij wel degelijk een verhaal hebben dat ertoe doet", vertelt Linda Malherbe, één van de initiatiefnemers van het Verhalenhuis.

Bewoners krijgen hierdoor een beter beeld van wie en wat er allemaal leeft in de buurt. Dit is nodig, want Katendrecht dreigde verdeeld te raken door de gentrificatie die daar plaatsvindt als gevolg van grootschalige stedelijke vernieuwing. Belvédère verbindt Katendrecht door bewoners uit de buurt een podium te geven. De waarde van deze broedplaats lijkt te zitten in de aandacht die ze besteedt aan de lokale bewoners en culturen.

Een ander voorbeeld treffen we in Lelystad. Daar is creatieve broedplaats 'Het Lapp' opgezet door een lokale kunstenaar die voor meer cultuur en verbinding wilde zorgen in zijn omgeving. Deze broedplaats communiceert duidelijk naar buiten toe dat iedereen welkom is, en dat het ook een plek wil zijn voor mensen met minder sociale aansluiting.³ Dit doet ze door niet enkel exposities te houden, maar ook door ontmoetingsmogelijkheden te creëren door middel van evenementen als 'De Pot Schaft', waarin een diversiteit aan keukens en ontmoeting in een kunstzinnige omgeving samenkomen. De meerwaarde van deze aanpak zit in het samenbrengen van niet alleen kunstenaars, maar ook activiteiten te organiseren waar mensen op af komen die onder andere omstandigheden de weg naar de broedplaats wellicht niet zouden vinden.

Uit bovenstaande praktijkvoorbeelden blijkt dat broedplaatsen kunnen bijdragen aan de binding die bewoners met de omgeving en elkaar hebben. Zij kunnen diverse belevingswerelden bij elkaar brengen. Om dit te doen is het belangrijk dat de activiteiten die georganiseerd worden laagdrempelig zijn en ontwikkeld worden in samenwerking met ook lokale makers. Belangrijk daarbij is om die binding tussen werelden te vinden. Het is belangrijk dat er voor iedereen iets te vinden is op deze plekken, niet enkel voor mensen die vertrouwd zijn in het artistieke milieu.

Evenementen die de interesse wekken van de omgeving helpen daarbij. Het ligt dan ook voor de hand om lokale kunstenaars te betrekken die weten wat er speelt. Zij zullen meer thuis zijn in thema's die ter plaatse leven. Wanneer de kunstenaars er in slagen om hun visie te combineren met deze thema's, kunnen zij het 'incrowd' imago dat broedplaatsen soms nog hebben zeker ten positieve draaien.

1) Boomgaard, J. (2007). 5 Shots of culture. OASE, 59-74.

2) Hutak, M. (2020, november 5). Het 'broedplaatsenbeleid' is een goedkope gentrificatiemachine, *Het Parool*.

3) Flevoland, O. (2020, maart 1). Nieuwe locatie Het Lapp in Lelystad geopend. Opgehaald van youtube.com: <https://www.youtube.com/watch?v=LEyAKTELaQ4>

Anton Kraan, BSc werkte als junior-onderzoeker aan het project Bloeiende Broedplaatsen